

Θαλάσσια απορρίμματα στη Μαύρη Θάλασσα: δεδομένα, εργαλεία και προτάσεις

Τι είναι το MARLITER;

Το MARLITER αποτελεί ένα έργο που στοχεύει στην ανοιχτή, δημόσια πρόσβαση σε γνώση, εργαλεία και ψηφιακά δεδομένα, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για τη μείωση των θαλάσσιων απορριμμάτων στη λεκάνη της Μαύρης Θάλασσας. Βασικός στόχος του έργου είναι να κατασκευαστεί μια διαδικτυακή διαδραστική πύλη ως πολυδιάστατο εργαλείο φιλοξενίας γεωχωρικών δεδομένων, βέλτιστων οδηγιών παρακολούθησης και καλών πρακτικών. Η δέσμη εργαλείων θα περιλαμβάνει συγκεκριμένες ενότητες όπου θα αναλύεται το σχετικό νομικό πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο, η εξέλιξη αυτού, αλλά και οι πολιτικές, στρατηγικές και μέτρα που εφαρμόζονται σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Επιδιώκοντας την ενίσχυση της συμμετοχικότητας και εμπλοκής των πολιτών, θα αναπτυχθούν και θα φιλοξενηθούν εργαλεία μη τυπικής εκπαίδευσης απευθυνόμενα σε διαφορετικές ομάδες στόχους, παρέχοντας βασική γνώση αλλά και ελεύθερο υλικό για χρήση.

Τι είναι τα θαλάσσια απορρίμματα;

Ως θαλάσσια απορρίμματα θεωρούνται κατασκευασμένα ή επεξεργασμένα στερεά υλικά τα οποία προέρχονται από πολλές διαφορετικές, συχνά απροσδιόριστες πηγές, και καταλήγουν σε θαλάσσια ή παράκτια συστήματα. Τα θαλάσσια απορρίμματα αποτελούν ένα πολύπλοκο, διασυνοριακό και πολυδιάστατο ζήτημα με σημαντικές επιπτώσεις τόσο στη βιοποικιλότητα και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες όσο και στη δημόσια υγεία. Οι επιπτώσεις συχνά έχουν οικονομικές (π.χ. αλιεία, τουρισμός) και κοινωνικές (π.χ. ποιότητα ζωής, αισθητική) προεκτάσεις.

Τα θαλάσσια απορρίμματα αποτελούν παγκόσμια υπόθεση. Η μείωση τους συνιστά προτεραιότητα, αλλά και πρόκληση. Κατανοώντας αυτές τις αναγκαιότητες, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αναγνωρίζει τα θαλάσσια απορρίμματα, και συγκεκριμένα τα πλαστικά, ως κεντρικό σημείο ανάδειξης δράσεων μέσω της Οδηγίας-Πλαίσιο για την Θαλάσσια Στρατηγική (2008/56/EC), της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τα πλαστικά σε μια Κυκλική Οικονομία [16.1.2018 COM(2018)] και της Οδηγίας για τα Απόβλητα (2008/98/EC).

Η κατάσταση στη Μαύρη Θάλασσα

Η Μαύρη Θάλασσα αποτελεί μια παλέτα από μοναδικά, μα και ιδιαίτερα ευάλωτα οικοσυστήματα. Είναι μια θάλασσα αρκετά βαθιά, αλλά σχεδόν κλειστή, όπου πολιτισμοί και παραδόσεις παντρεύονται μεταξύ τους. Η ετερογένεια που χαρακτηρίζει τις πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές δομές που γειτνιάζουν εντός της λεκάνης της Μαύρης Θάλασσας, αντανάκλα ένα σύνολο δραστηριοτήτων, μα και πιέσεων για τα θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα που φιλοξενεί.

Η λεκάνη απορροής της, καλύπτει πάνω από δύο εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα και περισσότερες από 20 χώρες, καθιστώντας εξαιρετικά δύσκολο να ελεγχθεί το σύνολο των πιθανών απορριμμάτων που εναποτίθενται σταδιακά στα θαλάσσια ύδατα της. Η περιορισμένη ανταλλαγή νερού με τις ανοιχτές θάλασσες, οι υψηλές εισροές από ποτάμια, οι απορρίψεις από τις πυκνοκατοικημένες ακτές, ο τουρισμός, η αλιεία, η ναυτιλία, οι παράκτιοι λιμένες, οι βιομηχανικές ζώνες και οι αστικές περιοχές λειτουργούν πολλαπλασιαστικά σε ό,τι αφορά το πρόβλημα των θαλάσσιων απορριμμάτων σε αυτή την μοναδική περιοχή όπου ενώνεται η ιστορία της Ευρώπης με την Ασία.

Δεδομένα για τα θαλάσσια απορρίμματα

Δεν αποτελεί λοιπόν έκπληξη ότι τα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα δείχνουν ότι η Μαύρη Θάλασσα επηρεάζεται σοβαρά από τα θαλάσσια απορρίμματα με τις πλαστικές σακούλες, τα πλαστικά μιας χρήσης και τα αποτίγαρα να εμφανίζονται κατά κύριο λόγο, σε παραλίες, στην επιφάνεια της θάλασσας και στην υδάτινη στήλη της Μαύρης Θάλασσας.

Πρόσφατα με την υποστήριξη της ΕΕ και άλλων διεθνών φορέων ξεκίνησε μια προσπάθεια συστηματικής συλλογής δεδομένων για την ποσότητα και την κατανομή των θαλάσσιων απορριμμάτων στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας. Μελέτες και δραστηριότητες παρακολούθησης προετοιμάζονται στις χώρες μέλη της ΕΕ, σε συμφωνία με τις αρχές και τους κανόνες που θέτουν οι Ευρωπαϊκές οδηγίες.

Οι δράσεις ωστόσο, δεν περιορίζονται στις χώρες αυτές, καθώς συνεχείς προσπάθειες για την εδραίωση συστηματικών προγραμμάτων παρακολούθησης πραγματοποιούνται και σε άλλα παράκτια κράτη. Κοινές μεθοδολογίες για τη συλλογή δεδομένων και τυποποιημένοι κανόνες για τη διαχείριση αποτελούν το πρώτο βήμα για την κατανόηση του προβλήματος, τον εντοπισμό πιθανών λύσεων, την υιοθέτηση αποτελεσματικών στόχων μείωσης και τον σχεδιασμό μέτρων πρόληψης.

Πολλά καίρια ερωτήματα παραμένουν

Πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα των θαλάσσιων απορριμμάτων;

Πώς αυτό μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου;

Ποιοι τύποι απορριμμάτων εντοπίζονται σε μια περιοχή;

Ποιες οι βασικές πηγές προέλευσης αυτών;

Ποιος ο βέλτιστος τρόπος συλλογής πληροφορίας;

Τι μπορούμε να κάνουμε με τα δεδομένα των θαλάσσιων απορριμμάτων;

Η διαδικτυακή δέσμη εργαλείων του MARLITER

Ποιοτικά και ποσοτικά ευρήματα για τα θαλάσσια απορρίμματα και την κατάσταση του περιβάλλοντος

- Στατιστικά στοιχεία για την κατάσταση των θαλάσσιων απορριμμάτων σε εθνικό επίπεδο.
- Διαθέσιμη πληροφορία και δεδομένα σχετικά με την κατάσταση του περιβάλλοντος
- Κενά στη γνώση, στην πληροφορία και στα δεδομένα

Νομοθεσία

- Επισκόπηση Εθνικής νομοθεσίας και κανονιστικών εγγράφων που σχετίζονται με τα θαλάσσια απορρίμματα, τα απόβλητα, τον χωροταξικό σχεδιασμό, την ποιότητα των υδάτων, την Γαλάζια Ανάπτυξη και τις πράσινες υποδομές
- Περιγραφή της ιστορικής εξέλιξης του σχετικού νομικού πλαισίου

Εμπλεκόμενοι Φορείς

- Ανάλυση των φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία της διαχείρισης των αποβλήτων και της μείωσης των θαλάσσιων απορριμμάτων

Στρατηγικές, πρακτικές και μέτρα

- Παρουσίαση υφιστάμενων σχεδίων δράσης, μέτρων ελέγχου και περιορισμού επιπτώσεων, εργαλείων πολιτικής

Εργαλεία παρακολούθησης

- Ανασκόπηση των υφιστάμενων πρωτοκόλλων και των βασικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων για την παρακολούθηση των θαλάσσιων απορριμμάτων
- Προτάσεις και οδηγίες για βελτιστοποίηση του σχεδιασμού και της οργάνωσης των συστημάτων παρακολούθησης

Προτάσεις για λύσεις και συνέργειες

- Παραδείγματα καλών πρακτικών για τη μείωση των απορριμμάτων και τον μετριασμό των επιπτώσεων από τη ρύπανση
- Καινοτομίες για την πολιτική, τα δίκτυα και τη διεθνή συνεργασία
- Διάλογος με φορείς χάραξης πολιτικής, εμπλεκόμενους φορείς και οργανώσεις
- Σχεδιασμός κοινών δράσεων ευαισθητοποίησης

Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020

The publication is edited by the Dpt of Ecology, School of Biology of Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki, June 2019

Joint Operational Programme Black Sea Basin 2014-2020 is co-financed by the European Union through the European Neighbourhood Instrument and by the participating countries: Armenia, Bulgaria, Georgia, Greece, Republic of Moldova, Romania, Turkey and Ukraine

This publication has been produced with the financial assistance of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the Dpt of Ecology, School of Biology of Aristotle University of Thessaloniki and can in no way be taken to reflect the views of the European Union

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.